

Asia: VN/17651/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi metsälain muuttamisesta ja siihen liittyvistä asetusluonnoksista

Lausunto hallituksen esityksen muutosehdotuksista

Metsälain soveltamisalan rajaaminen liittyen puolustusvalmiuden turvaamiseen (2 §)

Luonnonvarakeskus (Luke) kiittää mahdollisuudesta lausua koskien hallituksen esitystä VN/17651/2025.

Lukella ei ole kommentoitavaa metsälain soveltamisalan rajaamisesta puolustusvalmiuden turvaamiseksi.

Eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuu ja siihen liittyvät uudistamisvelvoite (2 a §, 5 § ja 8 §)

Jatkuvassa kasvatuksessa uudistamisilmoituksen tarkoituksena on pohtia uudistumisen edellytyksiä ja toimia uudistumisen varmistamisen välineenä. Esitys nykymuodossaan on kuitenkin epäselvä; mihin ilmoitus velvoittaa ja miten sitä valvotaan.

Metsän uudistamisilmoitus (14 a § ja 23 a §)

On tarpeellista, että metsälainsäädäntöä täsmennetään uudistamisvelvoitteen täyttämisen edistämiseksi. Uudistumisen epätäydellisellä onnistumisella (alhaiset taimimäärät, epätarkoituksenmukainen puulajisto ym.) on negatiivisia vaikutuksia puuston kasvuun, hiilensidontaan, metsien taloudellisen arvoon sekä metsäteollisuuden toimintaedellytyksiin ilman, että metsien ekologinen tila paranee. Puuston uudistuminen ei ole eri-ikäisrakenteisten tai muiden jatkuvan kasvatuksen menetelmien (pienaukot) hakkuissa itsestään selvää. Myös tasaikäismetsätaloudessa uudistamisvelvoitetta laiminlyödään osalla kuvioita ja tasaikäismetsätaloudessa toteutettavien luontaisen uudistamisen hakkuiden tulokset ovat keskimäärin viljelyä huonommat.

Valtioneuvoston lausuntokierrokselle lähettämässä esitysluonnoksessa ehdotetaan, että metsänuudistamisesta olisi jatkossa tehtävä ilmoitus Suomen metsäkeskukselle. Ilmoituksessa

kerrotaisiin mm. käytetystä viljelyaineistosta ja toimenpiteistä. Ilmoitus koskisi sekä avohakkuun jälkeistä uudistamista että eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuuta.

Luke kannattaa ehdotusta metsänuudistamisilmoituksen lisäämisestä lakiin. Nopea ja laadukas uudistaminen lisää metsien kasvua ja hiilensidontaa, joten uudistamisilmoitus on perusteltu ja hyödyllinen. Lisäksi ilmoitus parantaa valvonnan vaikuttavuutta. Joillekin metsänomistajille ilmoitus voi tuntua ylimääräiseltä byrokratialta.

Esitykset metsälain uudistamisesta ja metsänuudistamisilmoitusta koskevasta asetuksesta ovat oikeansuuntaisia, mutta liian epätarkkoja ilmoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Metsänomistajan on vaikea arvioida taimettumisen edellytyksiä luontaisen uudistamisen ja eri-ikäisrakenteisten hakkuiden yhteydessä esityksen kuvaamien sanamuotojen perusteella. Riskinä on, että uudistamisilmoituksen käyttöönotto ei paranna taimikoiden laatua, syntyy subjektiivisen arvioinnin vuoksi juridisesti epäselviä tilanteita ja hallinnollinen taakka lisääntyy ilman vastaavia hyötyjä yhteiskunnalle.

Uudistamisilmoituksen sisällön suhteen erityisen tervetullutta on metsänviljelyaineiston alkuperätietojen sisällyttäminen ilmoitukseen kantatodistuksen koodin avulla, sillä geneettinen alkuperä määrittää pitkälti tulevan metsän kasvua, laatua ja sopeutumista. On odotettavissa, että tiedon pitkäaikainen säilyttäminen tukee sekä metsänomistajan että hallinnon tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

Metsänkäyttöilmoitus (14 §)

Lukella ei ole tästä lausuttavaa.

Muutoksenhaku ja automaattinen päätöksenteko (23 §, 23 b § ja 14 §:n 4 mom.)

Lukella ei ole tästä lausuttavaa.

Metsärikos ja metsärikkomus (18 §)

Lukella ei ole tästä lausuttavaa.

Esityksen vaikutukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Metsälain uudistaminen esitetyllä tavalla vahvistaa metsien kasvua, hiilinieluja ja valvonnan vaikuttavuutta, mutta lisää samalla metsänomistajien velvoitteita ja hallinnollista kuormaa.

Muut huomiot

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Pykäläkohtainen lausunto

8 a § Metsän uudistumisen edellytykset eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuun yhteydessä

Asetuksessa tulee kuvata tarkemmin ne seikat, joiden perusteella luontaisen uudistamisen ja eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuun uudistumisen edellytyksiä arvioidaan.

i) Uudistumiselle ja puuston jatkokehitykselle on olemassa edellytykset, jos uudistettava puulaji sopii kuviolle. Jos tavoite on uudistaa kuvio männylle, ravinteikkaat kasvupaikat (tuoreet kasvupaikat ja sitä rehevämmät) eivät täytä uudistamisvelvoitetta. Vastaavasti karuilla kasvupaikoilla (tuoreita kasvupaikkoja karummat kasvupaikat) eivät sovellu kuusen kasvupaikoiksi, vaikka taimettumista tapahtuisi. Taimettumiskyvyn arviossa tulee määritellä ensin, mille puulajille (mänty/kuusi) kuvio pyritään uudistamaan ja arvioida tavoitteen yhteensopivuus kasvupaikan ominaisuuksiin.

ii) Siemennyskykyisten puiden ominaisuudet tulee määritellä asetuksessa yksiselitteisesti. Tutkimusten perusteella merkittäviä siemensatoja kuusen eri-ikäisrakenteisissa metsiköissä tuottavat suurimmat puuyksilöt ja siementuotanto alkaa kasvaa rinnankorkeusläpimitan ylittäessä 25 cm (Nygren ym. 2015). Myös männyllä siemenpuiden rungon järeys vaikuttaa voimakkaasti siementuottokykyyn (Karlsson 2000) ja 25 cm rinnankorkeusläpimittaa voidaan pitää Etelä- ja Keski-Suomessa siemenpuiden järeyden alarajana. Sekä kuusella että männyllä edellisvuosien käpymäärät korreloivat mm. geneettisesti siementuotantokyvyn kanssa. Siemennyskykyisiksi laskettavissa puissa on siten oltava merkkejä edellisistä runsaista käpysadoista. Männyllä tervasrosoiset ja kaikilla puulajeilla sairaat tai epätavanomaisia piirteitä sisältävät puut eivät kelpaa siemenpuiksi. Taimettumisen kannalta riittävän siemenmäärän ja geneettiseltä monimuotoisuudeltaan asianmukaisen taimiaineksen syntyminen edellyttää todennäköisesti, että siementäviä puita on useita kymmeniä hehtaarilla. Määritelmä voisi siten olla esimerkiksi: Siemennyskykyisiä puita ovat järeät, rinnankorkeusläpimitaltaan vähintään 25 cm paksuiset, latvuksiltaan terveet valta- ja lisävaltapuut, jotka ovat edeltävinä käpövuosina tuottaneet satoa.

iii) Kuvion taimettumiskykyä kuvaa eri-ikäisrakenteisissa kuusikoissa ns. vaihtuvan taimiaineksen, eli alle 10 cm pituisten taimien olemassaolo hakkuun aikaan, vaikkei taimien määrä, sijoittuminen tai laatu täytä arviointihetkellä hyväksyttävien taimien kriteereitä. Vaihtuvalla taimiaineeksella tarkoitetaan pieniä, kuitenkin sirkkataimivaihetta vanhempia ja ympäristöolosuhteiden takia itseksensä kuolevia taimia, jotka eivät yleensä vaikuta pysyvästi metsän rakenteeseen. Tämä taimiaines kuvaa maaperän, pintakasvillisuuden ja siementävän puuston kykyä tuottaa uutta taimiainesta. Vaihtuvan taimiaineksen olemassaolo suositellaan lisättäväksi yhdeksi uudistamisilmoituksessa valittavaksi vaihtoehtoksi.

On huomioitava, että metsänomistajien itse tekemän taimettumiskyvyn arvioinnin ennustearvo todelliselle taimettumiselle on epäselvä. Lainsäädännössä ja muussa metsänomistajien ohjauksessa on siksi syytä myös muilla keinoilla lisätä tietoisuutta taimettumisen haasteellisuudesta luontaiseen

uudistamiseen pohjautuvissa menetelmissä ja tarvetta seurata taimettumisen toteutumista uudistamisilmoituksen arvioinnin lisäksi. Mikäli metsien kasvua pyritään lisäämään, on uudistamisvelvoitteen laiminlyönti uudistamistavasta riippumatta tarpeellista selvästi sanktioida.

Eri-ikäisrakenteisen metsätalouden ja muiden luontaisen uudistumiseen pohjaavien kohteiden uudistumiseen vaikuttavia seikkoja ei vielä tunneta täydellisesti. Siten esimerkiksi tarvittavien siemenpuiden lukumäärälle tai vaihtuvan taimiaineoksen määrälle on vaikea antaa tutkimukseen perustuvia kriteereitä.

Liite, Metsikön kasvatuskelpoisen puuston määrä kasvatushakkuun jälkeen

Runkoluku–aritmeettinen keskipituus -malli tekee metsälain valvonnasta yksinkertaisemman, yhdenmukaisemman ja kaukokartoitukseen soveltuvan. Runkoluku kertoo kuitenkin vain puiden määrän, ei puuston kasvukuntoa ja tuotospotentiaalia. Nykyisin käytössä oleva puuston pohjapinta-ala kuvaa niitä huomattavasti paremmin. Koska runkoluku on vain määrämittari, se voi ohjata jättämään harvennuksessa pienempiä puita elinvoimaisempien sijaan.

Aritmeettisen keskipituuden käyttö metsälain valvonnassa on teknisesti perusteltu ratkaisu kaukokartoituksen näkökulmasta, mutta se on huono mittari metsikön kasvun ja tuottokyvyn arviointiin. Jos metsikössä on paljon pienehköjä puita, aritmeettinen keskipituus laskee, vaikka metsikössä olisi myös suurempia kasvatuskelpoisia puita. Nykyisin käytössä oleva valtapituus kuvaa paremmin kasvupaikan tuottokykyä ja metsikön kehitysvaihetta, eikä alaharvennustyyppinen käsittely vaikuta siihen. Pohjapinta-alalla painotettu keskipituus on lähes yhtä vakaa kuin valtapituus kuvaamaan metsikön tuotoskykyä ja kehitysvaihetta. Lisäksi on huomattava, että Metsänhoitosuositusten harvennusmallit on laadittu perustuen pohjapinta-alaan ja valtapituuteen.

Lakiehdotuksen runkoluku–keskipituus -malli ei toimi tasapuolisesti eri osissa Suomea. Se soveltuu paremmin ensiharvennusvaiheen metsiin, mutta johtaa siihen, että runkolukukriteeriä sovelletaan myös varttuneempiin metsiin pohjoisessa, missä puuston pituuskasvu hidastuu varhain ja tilavuuskasvu jatkuu läpimitan kasvun kautta. Tämän vuoksi runkoluku ei kuvaa varttuneempien metsien kehitystä yhtä hyvin kuin pohjapinta-ala. Muun pohjoisen Suomen alueella tulisi käyttää pohjapinta-alaa jo 11 m pituudesta alkaen kuten suojametsäalueella ja pohjoisimman Lapin kunnissa.

Esityksen vaikutukset

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Muut huomiot

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Laki- ja asetusesityksissä esitetään, että nykyisen metsälain uudistamisvelvoitteen määräajat pidetään myös jatkossa voimassa:

Metsän uudistamisvelvoite on täytetty, kun käsittelyalueelle on saatu aikaan taimikko alueen maantieteellisestä sijainnista riippuen viimeistään 10–25 vuoden kuluessa velvoitteen muodostavan puunkorjuun päättymisestä.

Kun lainsäädännön päivityksen pohjana on lisätä metsien kasvua ja hiilensidontaa, on aiheellista lyhentää velvoitteen täyttämisaikaa. Jos metsien käsittely, ml. eri-ikäisrakenteisten metsien kasvatus, tehdään asianmukaisesti, kuvioilla ei synny vuosikymmenien pituisia vähäpuustoisia tai taimettomia kausia. Uusi asetus lähtee ajatuksesta, että eri-ikäisrakenteisissa puustoissa on hakkuun jälkeen valmiina riittävä määrä kasvatuskelpoisia taimia tai kohde on taimettumiskykyinen. Tällöin uudistamisvelvoite saavutetaan esitystä lyhyemmässä ajassa. Velvoitteen täyttymisaikaraja voidaan määritellä esimerkiksi: Uudistamisvelvoitteen tulee täytyä taimikon alueen maantieteellisestä sijainnista riippuen 7–15 vuoden kuluessa hakkuusta. Viljelytaimikoille nämä määräajat ovat myös riittäviä.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet tutkimusprofessori Harri Mäkinen, erikoistutkija Katri Himanen ja erityisasiantuntija Mari Rusanen.

Lausunto maa- ja metsätalousministeriön asetusluonnoksesta

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

Mäkinen Harri
Luonnonvarakeskus